

הפורתח בכל יום..

הניוז היומי של דרשו.

Dirshu
דרשו ד' ועוזו
קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

יום חמישי י"ז סיון תשפ"ב | דף היומי בבלי: יבמות קא | דף הכולל: כתובות לד.
דף היומי בהלכה: מסעיף י"ז עד אמצע הסעיף "משום דבעינן".

מוסר: חפץ חיים - אות ח' עד אות י'.

קנין חכמה הלימוד השבועי: שער הבטחון פרק ד' 'אבל פירוש החלק החמישי' עד 'והבטחון על האלוקים'

להצטרפות לקבלת הפותח בכל יום במייל: dirshu@dirshu.co.il

מרתק: כך הוברח פירושו של הגאון מפולטבה זצ"ל על הירושלמי מעבר למסך הברזל | "אתה זה משה רייכמן שהוציא את ה'חתם סופר" - שאל מרן הגר"ח זי"ע את הנגיד הנודע | כשהאדמו"ר ביקש מראש העיר חלק מזכויותיו בבניית המקוה | 2424

יהלומים מגדולי ישראל

**פעם עברתי ברחוב רשב"ם ליד מספר 15,
ורבי חיים עובר וקורא לי: "יש 'רעש' בחדר
שם, אני לא יודע מה עושים, אולי אתה יודע?",
והצביע לכיוון תא הטלפון הציבורי...**

וגם: כיצד היה רבינו מכנה את השטר של 100 שקלים ישנים?

אותו: "אתה הוצאת את החתם סופר?"
"לא", משיב ר' משה. וממשיך רבי חיים: "אני מכיר משה רייכמן שכתוב בהוצאה של ספר חתם סופר, אחר אני לא מכיר".
וכך גם הראה לי איך שהוא לא מבין בין לירה לבין שקל-ישן [ואחר כך שקל-חדש], הוא בודק בין סלע לבין דינר, מעה או פרוטה. השאר זה כלום. זכור לי איך היה קורא לשטר של 100 שקלים ישנים עליו מצולם תמונת ראש הציונים - "השטר עם האיש ההוא" [גם לרחוב על שמו קרא כך], ושטר של חמש לירות עליו תמונת ראשת הממשלה ג. מ. - "השטר עם 'הזקנה'".
הרבנית סיפרה לנו, שהיא קראה פעם לבעלה לבוא לראות את הבית שקנו לבת שלהם בטרם החתונה, והלכו שניהם והסתובבו בבית. כשיצאו היא שאלה אותו: "נו, מה אתה אומר, איך הבית?" והוא משיב לה: "7 מזוזות ו-3 מעקות". זה מה שהוא ראה בבית. לא גודל הדירה או החדרים, האויר והשמש. לעומת זאת, את מבואותיו ומידותיו של בית המקדש, ההיכל האולם והעזרות, את הכל הוא ידע במידותיהם המפורטות במסכת מידות ובספר יחזקאל, כאילו היה קבלן...

(מתוך קובץ זיכרון מיוחד שע"י 'קובץ גיליונות')

מתאר ת"ח נכבד שליט"א, שהתגורר בילדותו בשכונת למרן הגר"ח זי"ע:
חלק מהווי החיים שלנו, היה המחזה של רבי חיים זצ"ל, איך הוא מתעלם מכל ה'סביב' ותמיד עסוק בלימוד. זה היה בשבילנו דוגמת חיים להתעלות ממה ש'יודעים' וגם ממה ש'לא יודעים'.
פעם עברתי ברחוב רשב"ם ליד מספר 15, היו שם כמה חנויות, ליד חנות ה'כל-בו' היה ביתן, שזה חדר עם שתי דלתות קפיץ נפתחות, עם טלפון ציבורי, ובצד ספרי טלפונים של כל הארץ. ברוב הבתים עוד לא אז היה טלפון. והנה רבי חיים עובר וקורא לי: "יש 'רעש' בחדר שם, אני לא יודע מה עושים, אולי אתה יודע", והצביע לכיוון חדר הטלפון... את תיבת הדואר האדומה בצד הוא הכיר, כי היה שולח שם מכתבים, אבל כאן היה לעצור אותי כי יש 'רעש' וצריך לעשות 'משהו' שהוא לא יודע מה עושים... אז הוא בדק לראות שאני הולך ו'מטפל' ברעש שבחדר.
פעם אבא שלי היה אצלו, ונכנס לפתע רבי משה רייכמן זצ"ל, הנדיב הגדול מקנדה, ואמר לו: אני משה רייכמן. הנוכחים חשו ביראת כבוד, גם כלפי היותו עשיר וגם כלפי היותו מחזיק תורה ענק, שהרב שך היה מסתייע בו בכל פעולותיו. ורבי חיים שואל

התור התארך והתארך, ולפתע התגנב לליבה הפחד מה יקרה אם לא יכניסו אותם היום. מחר המשרדים סגורים, ומחרתיים פוקע האולטימטום ועליהם לעזוב את אוסטריה - ולא, חייהם בסכנה

ה'חומרא' שהביאה את ה'קולא'

החביבה כשמירת השבת. חישב ר' נפתלי צבי מה עליו לעשות כדי להמעיט בחילול שבת ככל שניתן, והגה רעיון: "הן ההליכה למשרד המרוחק מותרת - אך אפשר אולי להימנע מהטלטול והוצאת הדרכונים והמסמכים מרשות לרשות על ידי נשיאתם על ידי ילד קטן", אמר ופנה לבתו לאה בת השבע: "את הרי יודעת להחזיק ולשמור על המעטפה הזו. את תהיי המלווה של אמא ותשמרי לה על הדרכונים החשובים".

בני המשפחה נחרדו למשמע הרעיון: לשלוח ילדה קטנה מרחק הליכה של כמה שעות במזג האוויר הקר, ובנוסף, הרי המצב הוא מצב מלחמה, הנאצים שורצים בכל פינה ומחפשים טרף יהודי קל. "הרי מדובר בפיקוח נפש ומדוע בעת כזאת להחמיר ולקחת ילדה קטנה ולסכן אותה סיכון מיותר?" טענו ילדיו. ר' נפתלי צבי טען לעומתם: "שומר מצווה לא ידע דבר רע". ובטוח היה שההקפדה על קלה כבחמורה תביא רק ברכה, וודאי לא להפך, וכל שאפשר לחסוך בחילול שבת כך עליהם לעשות.

לאה תחי' ואמא פייגא ז"ל יצאו לדרך השכם בבוקר של אותה שבת, צעדו דרך ארוכה ומתישה במזג אויר קשה כשהבת מחזיקה בידיה הקטנות את השקית עם הדרכונים והמסמכים. הם הגיעו למשרד. התור הארוך השתרך מחוץ לבניין. עמדו שם אנשים רבים המשוועים למעט חופש, להימלט מגיא ההריגה, המספר שלהם היה קרוב לאלף. במשך שעות מורטות עצבים עמדה שם אמא ובתה הקטנה כשכולם נועצים בה מבטים תימהוניים: 'מדוע הגעת לכאן עם ילדה קטנה? לא מספיק הסבל שלנו, המבוגרים? מדוע להכביד על ילדונת כה קטנה?. זה גובל ברשעות להביא לכאן ילדה!! היא סבלה את הביזיונות והגעירות בדומיה. היא ידעה כי אם בעלה הצדיק החליט להחמיר בשמירת שבת, ודאי השבת תשמור עליהם.

התור התארך והתארך, ולפתע התגנב לליבה הפחד מה יקרה אם לא יכניסו אותם היום. מחר יום ראשון, יום המנוחה שלהם והמשרדים סגורים, וביום שני פוקע האולטימטום ועליהם לעזוב את אוסטריה - ולא, חייהם בסכנה. היא נשאה תפילה חרישית מלב נדכה ומבויש לבורא עולם כי לא יטשם ולא יעזבם.

עוד שעה מורטת עצבים והפקיד הקשוח יצא החוצה לאולם ההמתנה והכריז: "סגור". הסתיימה קבלת הקהל להיום. כמה אנשים שהיה דחוף להם האישור מאוד ניסו לעורר את רחמי הפקיד הקשוח שיואיל לקבל רק אותם אך לשווא, הלה נשאר בקשיחותו

דפיקות עזות באישון לילה בביתו של רב קהילת "מחזיקי הדת" בוניה. רבה של הקהילה, הרב נפתלי צבי שמרלר זצ"ל, לימים חבר בית הדין של 'העדה החרדית' בירושלים, היה רכון על הגמרא. בשעת טרם עלות שחר זו 'עת הקב"ה משתעשע עם צדיקים בגן עדן' כדברי הזוהר הקדוש. הוא היה שקוע עמוק בתוך הוויות אביי ורבא. עוד לא הספיק לסגור את הגמרא ולגשת לפתוח את הדלת והנה קלגסים נאציים פורצים פנימה, ובשאגות "שנעל" "שנעל" אוזקים את ידי הרב ומריצים אותו לתא המאסר. היה זה בשנות ת"ש, בתחילת מלחמת העולם השנייה, עת כבשו הנאצים ימ"ש את אוסטריה וכדרכם, ראשית נטפלו לרבנים, מאורי האומה. חלק נכבד מהם, הם רצחו על קדוש השם.

התמזל מזלו של הרב נפתלי צבי, כי לאחר כמה שבועות בהם שהה במאסר כשחיייו תלויים מנגד, והיו אמורים לרצוח אותו כפי אשר עשו לשאר עמיתיו הרבנים הי"ד, משמים הוענקו לו חיי במתנה והוא שוחרר בתנאי כי הוא מתחייב תוך שבוע לעזוב את אוסטריה עם כל משפחתו, תוך אזהרה ברורה שאם לא יעזוב במועד הנקוב הוא וכל משפחתו יוצאו להורג.

הרב שמרלר שוחרר מהמאסר הממושך, בו אוכל כמעט לא הגיע לפיו. היה זה ביום שני לקראת ערב. בני משפחתו שהיו מאוד דאוגים למצבו שמחו מאוד לקראתו, קיפצו ושמחו סביב אביהם שחזר זה עתה לביתו. אולם הכל ידעו כי שעון החול מתקתק ובעוד שבוע ימים, באם משפחת שמרלר תמצא על אדמת אוסטריה הם ידונו למוות חלילה, הבטחה גרמנית - זו הבטחה, בפרט בנושא כזה של הריגת יהודי.

הם ניסו בכל כוחם לקבל סרטיפיקט, הלא הוא אישור היציאה המיוחל, אך לשווא. כל הניסיונות וההשתדלויות עלו בתוהו. הם ניסו ביום שלישי, רביעי, חמישי ושישי - אך לא קיבלו את האישור המיוחל. האפשרות האחרונה שעמדה בפניהם, הצאנ"ס האחרון, הוא ביום שבת קודש, שכן ביום ראשון, יום המנוחה הגויי, המשרדים סגורים, וביום שני הבא עליהם לעזוב את אוסטריה, אחרת אחת דתם... בלית ברירה עליהם לחלל שבת. אולי הפעם יעלה בידם לקבל סרטיפיקט, אף על פי שיאלצו לחתום על המסמכים ביום השבת, הרי מדובר כאן בפיקוח נפש, שאלה של חיים ומוות כפשוטו.

אך רבי נפתלי צבי מידענו, יהודי של חיבוב מצוות הוא. כל ימיו מקפיד הוא לדקדק על קלה כבחמורה, בפרט במצווה

ולא הסכים להכניס אף אחד, אך לפתע הכריז: "נער די מוטער און דיא טעכטער קומען האהר" - רק האמא והבת יגיעו הנה. הרבנית פייגא לקחה חיש את לאה בתה ורצה לפקיד הקשוח, אשר לקח את הדרכונים, החתימים ונתן להם את הסרטיפיקט המיוחל. השבת שכה התאמצו להחמיר בשמירתה שמרה עליהם. דווקא הילדה שכה הרגיזה את כולם נשאה חן בעיני הפקיד הקשוח, ופתחה עבורם את חלון ההצלה ברגע האחרון. מתברר שדווקא החומרה הזאת, היא זו שהביאה את ההקלה והשחרור

למשפחת שמרלר כולה.

"נמצאנו למדים שמה שהקב"ה נותן טובה לצדיקים אינו אלא מטעם קורת רוח, ולא לשכר המצוות, לא מתורת קרן ולא מתורת פירות. דשכר מצווה בהאי עלמה ליכא", מסביר רבנו ה"זרע שמשון" בספרו "תולדות שמשון" על מסכת אבות. כשאדם עושה קורת רוח לבורא יתברך ומהדר במצוותיו, עושה לו הקדוש ברוך הוא אף הוא קורת רוח ומקל מעליו.

(גיליון 'התחזקות בביטחון במשנת הזרע שמשון', מפי נכדו של הרב שמרלר זצ"ל)

הסיפור היומי

כשהגיע הרב פראג לקרדיולוג הנודע ד"ר וולנשטיין וסיפר לו על הבעיות בלבו, התחיל הרופא לצחוק: "מה אתה בא אלי? מה אני יכול לעזור לך?!" תמה הרב פראג: "למה אתה מתכוון?"

"אצל בני תורה זה עובד אחרת"

את זה, והוא חזר הביתה, ושם לא היה מה לאכול בבית, הם אכלו 'בעבאלך', זה אוכל זול יחסית ומשביע. אשתו הרבנית נפטרה בצעירותה, והוטל על שכמו גם הטיפול בילדים. הוא התאמץ כל היום, ובלילה כשהוא היה לומד, מחשש שמא יירדם הוא אחז בידו את הגמרא הגדולה (מהש"ס של פעם...) והיה מתהלך בבית תוך כדי הלימוד וכך לא היה נרדם. והוא האריך ימים!!! - נו" - סיים ד"ר וולנשטיין - "אתה רואה שהחיים לא הולכים עם כללי הרפואה שאנחנו יודעים, אז מה אני יכול להגיד לך?"...

החזיר לו הרב פראג בשנינותו: "אז אתה לא דובר אמת..."
"למה?" נבהל הרופא.

"כי כתוב בשלט בחוץ - 'מומחה למחלות לב'. אתה לא מומחה, אז תגיד שאתה לא מבין כלום!"...

אמר לו הרופא: "לא. בשביל האנשים הפשוטים שלא לומדים - אני באמת מומחה גדול. אבל סבא היה גאון בתורה ואתה בן תורה! אצלכם זה לא עובד..."

(ארחות חיים)

שח הגה"צ רבי חזקיהו יוסף מיישקובסקי שליט"א:
סיפר הרב פראג זצ"ל, שהיה מגדולי הת"ח בירושלים, נכדו של ראב"ד ירושלים רבי משה נחום וולנשטיין זצ"ל, שפעם הלך לקרדיולוג גדול ומפורסם בירושלים, בשם ד"ר וולנשטיין - שהיה בן דודו, נכד של סבו הראב"ד זצ"ל.

כשהגיע אליו הרב וסיפר לו על הבעיות שיש לו בלב, התחיל הרופא לצחוק: מה אתה בא אלי?... מה אני יכול לעזור לך?!"...
תמה הרב פראג: "למה אתה מתכוון?"

אמר לו הרופא: "תשמע, סבא, רבי משה נחום זצ"ל, היה חולה מאד, הריאות שלו כמעט ולא תפקדו. הוא נסע לרופא גדול בווינה. שאל אותו הרופא, מה אתה עושה בחיים? אמר לו: 'סטודנט'. יושב ולומד. אמר לו הרופא: אם תיסע לאיטליה ליד הים, ולא תתאמץ בלימוד, יש שם אויר צח, והוא יכול להשפיע עליך לטוב לחיות עוד כמה חדשים... מעבר לזה - לא נראה לי".

המשיך ד"ר וולנשטיין לספר: "אצל סבא לא היה שייך לבצע

מענה לשאלות ב'דף היומי בהלכה' גם באמצעות הדואר האלקטרוני
ניתן להפנות לשאלות בסימן 'לב' לכתובת daf5609000@gmail.com
והרבנים המשיבים ישתדלו לענות בהקדם לכל פונה

במחלקה הסתובבו מספר אחים ואחיות ובטוח הייתי שאחדים מהם הם משקיפים מוסווים של הק.ג.ב. בכל זאת שלטתי בעצבי שליטת ברזל ופעלתי בהחלטיות...

מרתק: כך הוברח פירושו של הגאון מפולטבה ז"ל על הירושלמי אל מחוץ חומות מסך הברזל

והקשיש שהיה חולה אנוש. מובן מאליו שהייתי סקרן בכל מה שנוגע לגאון המיוחד הזה, אבל עם כניסתי לחדר שבו שכב חשתי מעבר לכך, תחושה בלתי מוסברת לי עצמי, כי הנה עומד להתרחש עתה דבר חשוב הרבה יותר מעצם חוויית הפגישה עם תלמיד חכם גדול.

מצאתי את הרב קרסילשציקוב במצב חלש מאוד, אבל לאחר שעמדתי והזדהיתי בפניו אורו לפתע עיניו בהבזק של הכרה, חיוך קלוש נמרח על שפתיו החיוורות, וכאשר פסעתי קדימה לקראתו ומבטנו נפגשו לזמן שנראה ממושך, הרגשתי כאילו מחטט הוא בעצם נשמתי כשהוא מנסה נואשות לגלות דבר מה. בתחילה לא היה לי מושג מה הוא מחפש, רק לאחר שנים הבנתי במלואה את כל השפעתה העצומה של הפגישה הזאת, אבל ברגע זה הסתקרנתי עוד יותר. הרגשתי כי הקשיש החלוש הזה מבקש למסור לי דבר מה בעל חשיבות עליונה, חייב הייתי לגלות מהו.

במאמץ כביר עלה בידו ללחוש באוזני: "טוב שבאת, אני זקוק לך עתה". למרות ראייתו החלשה הוא התבונן מסביב כדי לוודא שאין אנשים בקירבה מסוכנת אלינו העלולים לשמוע את שיחתנו. בעוד אני מתכופף מעל למיטתו הושיט הרב קרסילשציקוב, שבקושי עוד נותר בו כוח לדבר, את ידו אט אט, ונאחז בידו בעוצמה מפתיעה. יחד עם תנועתו זו סיפר לי את סיפורו המרתק: הוא סיפר כי את נעוריו עשה בישיבת מיר המפורסמת והמעטירה, וכי רבו היה הענק התורני הגאון רבי אליהו ברוך קמאי זצ"ל. הוא מסר לי כי בהיותו בן תשע עשרה שנה פירסם את ספרו הראשון 'תבונה' על הרמב"ם, והיה זה הספר התורני האחרון שהתפרסם ברוסיה הקומוניסטית. קטעים מסיפור זה שמעתי אמנם עוד קודם, אך החלק הבא בדבריו הדהים אותי ממש.

הרב קרסילשציקוב תיאר בפני כיצד חמק מידי הנאצים במלחמת העולם השנייה והתיישב בסופו של דבר במוסקבה, הוא אמר לי כי את הכרך השני של 'תבונה', שבינתיים נודע רק חלקו הראשון ברבים, השלים בתקופה זו. ואז הוא העניק לי את זעזועי הראשון...

כשאך בקושי יכולתי לשמוע את דבריו, הוא לחש לי כי כתב היד של 'תבונה' כרך ב' נמצא עמו בחדרו בבית החולים, ואז המשיך בלחש: "הקשב, תחת הכרית שלי יש כתב יד, הוא הרכוש יקר הערך היחיד שנותר לי. אני רוצה שתקח אותו אתך, אבל עליך

רבי צבי ברונשטיין ז"ל היה עסקן מופלא שהתמסר בכל מאודו להצלת יהודי מסך הברזל בגשמיות וברוחניות. הסיפורים על פעולותיו, שהיו כרוכות לא אחת במסירות נפש של ממש, רבים הם מאוד. פרק מיוחד היה התמסרותו למפעל הצלה של כתבי יד יהודיים, כשגולת הכותרת היא גאולת כתב היד של פירוש הירושלמי להגאון המופלא רבי יצחק אייזיק קרסילשציקוב זצוק"ל, אותו חיבר בעוני וביגון מתחת לאפו של המשטר הקומוניסטי ממש, בצל חומת הקרמלין בעיר מוסקבה. סיפור הגילוי הזה הוא ממש עוצר נשימה, ואין שיעור למאמצים ולמסירות הנפש שהשקיע הרב ברונשטיין כדי להצליח בזה.

וכך הוא מספר בזכרונותיו: הרב הראשי המנוח של מוסקבה הרב יהודה לייב לוי ז"ל, הודיע לי כמה פעמים במהלך היכרותנו ושיחותינו כי הרב יצחק אייזיק קרסילשציקוב מבקש להיפגש אתי. אך מאחר והגאון הזה לא התגורר במוסקבה אלא במאלאכווקא, לא יצאה פגישה זו אל הפועל.

והנה בבוקר יום ' באייר תשכ"ה, כשנתיים לפני הביקור האחרון שלי בבריה"מ, לוחש לי לפתע הרב לוי בעודני עומד בפתח לשכתו כדי לקיים עמו את אחת מפגישותינו - גש מהר ככל האפשר לבית החולים. הלמדן הגדול רבי יצחק אייזיק קרסילשציקוב שוכב שם על ערש דווי, גש אליו ודבר עמו לפני שתאחר את המועד.

מאוחר יותר התחוויר לי כי הרב קרסילשציקוב עצמו הוא אשר ביקש להביא אותי אל מיטת חוליו בבית החולים. מהשמועות עליו שקלטתי עוד במהלך ביקורי הקודמים בבריה"מ כבר ידעתי, שאיש זה שנודע בכינוי 'הגאון מפולטבה' הוא תופעה ייחודית בכל בריה"מ. הוא התמיד בלימוד התורה ללא כל הפסק למרות כל השנים שבהן התגורר תחת משטר קומוניסטי ואתאיסטי אשר נלחם בחריפות נגד האמונה בה' ובתורת ישראל. חרף כל זה לא שינה גאון וצדיק זה מאומה מאורח חייו, הוא המשיך להתייגע בעמל לימוד התורה ויחד עם זאת התמיד בכתיבת חידושויו, ביאוריו והברקותיו המקוריים על דפי הגמרא אשר היוו את כל חייו.

דבריו של הרב לוי הבריקו מיד במוחי ותפסתי מהר כי הגאון במצב בריאות רופף על כן התאזרתי במרץ וזריזות ויצאתי ללא דחיה נוספת. מיד מצאתי מונית ודהרתי איתה לבית החולים. עם בואי שמה איתרתי מיד את המחלקה שם שכב הלמדן הגדול

בשנים האחרונות ברוך ה' החל לשאת פרי למרות התקלות המרובות שנראה היה כי בלתי אפשרי הוא להתגבר עליהן. למחרת פגישתנו ביום י"א באייר תשכ"ה נתבקש הגאון רבי יצחק אייזיק קרסילשציקוב לשיבה של מעלה ויום אחרי פטירתו הובא גופו למנוחת עולמים.

מספר עוד הרב ברונשטיין: באותו יום הרה גורל למדתי על קיומה של עבודה מונומנטלית נוספת שנכתבה על ידי ענק תורני זה. כתב היד של תבונה כרך ב' הכיל כתב היד גם קטע מאוצר מדהים אחר שזה עתה הודיע לי הגאון מפולטבה על קיומו - חיבורו הענק על הירושלמי, שהכיל עשרים כרכים של כתב יד.

בפגישה נודע לי מקום הימצאם של עשרים הכרכים בבתיחן של שתי בנותיו. אירגנתי את הוצאתם מבריה"מ בעזר ה' באמצעות השליחים הנאמנים של 'אל תידום'. לביצוע משימת הצלה כבירה זו נדרשו בסך הכל ארבע עשרה שנים וקרוב לעשרים שליחים. אין לתאר את ההפתעה חמדהימח שעוררה הידיעה על גילוי האוצר התורני הזה בכל עולם התורה. הרב ברונשטיין מוסיף כי הדברים התפרסמו בתזמון מיוחד יחד עם ההכרזה בכנסיה הגדולה של אגודת ישראל על תקנת הדף היומי בירושלמי.

לסיום, מציין הרב ברונשטיין אנקדוטה משעשעת: המאמצים שעשיתי כדי להוציא מבריה"מ את כתב היד הגדול של הגאון מפולטבה, הביאו אותי בין השאר לפגישות עם מנהיגים בעולם, ובכלל זה עם מנהיגי בריה"מ. נתקבלתי בהקשר זה לשיחה אצל אלכסי אדזובי חתנו של מזכ"ל המפלגה הקומוניסטית הסובייטית ומנהיג בריה"מ דאז, ניקיטה כרושצ'וב.

פגישה זו גלשה לכיוון שלא ציפיתי לו מראש: "אדזובי אמר לי: מי שאינו שותה עמי וודקה אינו יכול להיות ידיד בריה"מ"..." אני שסבלתי כבר באותם הימים מכיב קיבה פעיל, מנוע הייתי מכל שתיה חריפה, אולם למען הצלחת הפגישה שהיתה עשויה לקדם את הצלחת הפרוייקט כולו גמרתי אומר בלבי לשתות עמו ולהסתכן. כך אמנם עשיתי, שתיתי מלוא לוגמי וראיתי שחור בעינים - לא שחור ציורי אלא שחור של ממש. איבדתי את הכרתי והיה צורך להשיבנה אלי. אך בהימור שהימרתי נראה כי זכיתי. נכונותי לשתות זיכתה אותי במידת אמינות לא קטנה אצל אדזובי. כתוצאה מכך הסכים כרושצ'וב להיפגש בעת ביקורו בארה"ב עם ועד רבנים בלתי תלויים שכלל את האדמו"ר מסטמאר ואת האדמו"ר מסקולען ועוד..."

(מתוך ספר 'אל תידום')

לפעול בזהירות. אסור שמישהו יבחין בכל דבר חשוב. אל תמהר, תחת הכרית נמצא גם מד-חום העמד פנים כאילו אתה מוציא את המדחום כדי למדוד את החום שלי, ואז תנסה ליטול אליך את כתב היד בלי שמישהו יבחין בכך".

עודני זוכר את עצבנותי ואת חרדתי שמא יבחין מי מן האחים או האחיות בי או בכתב היד ויחשוד. במחלקה הסתובבו מספר אחים ואחיות ובטוח הייתי שאחדים מהם הם משקיפים מוסווים של הק.ג.ב המתחפשים מתחת לבגדים הלבנים. בכל זאת שלטתי בעצבי שליטת ברזל ופעלתי בהחלטיות. כשראיתי שהרגע מתאים לכך, תחבתי את ידי מתחת לכרית של הרב, הוצאתי משם את המדחום כשבכוונתי להביאו לפיו, ואילו בו בזמן הוצאתי בידי האחרת את חבילת הגליונות הכתובים. אילו הביט בי מישהו באותו רגע היה רואה אותי מתכופף כדי לסדר את אחד מגרבי, אולם עד אז היה כבר כתב היד תחוב בתוכם.

כאשר התיישבתי שוב והבטתי ברב הקשיש, ראיתי שפניו הבהיקו. הוא הסתכל בי בכוח שלא הייתי מצפה לחוש אותו אצל אדם במצבו החלש. המבט בעיניו היה של אדם המוכן עתה לצאת מהעולם הזה ולעבור לעולם שכולו טוב.

לחשתי לו כי את השלב הראשון במשימה ביצעתי בהצלחה, אחר כך הוצאתי מפיו את המדחום ובתנועת יד רחבה קראתי מעליו את מידת החום, בעוד שראשי מתנועע ימינה ושמאלה כאות להשתתפות בצערו. החזרתי את המדחום אל מתחת לכרית. הרב הישיש אותת לי להתקרב אליו שוב, וכאשר עשיתי זאת לחש לי: אני רוצה שתתחייב לי על דיברתך ובתקיעת כף שתדאג להביא כתב יד זה לידי פרסום. עתה חשתי תחושה קשה של חוסר אונים מעורבת בלא מעט חרדה, איך אוכל לתת לו התחייבות כה חמורה כפי שהוא מבקש, הרי כל עוד אני נמצא שם בבריה"מ לא היתה כל דרך לדעת מה יקרה לי בעוד רגע ממש, בכל שעה עלול היה הק.ג.ב הנמצא בכל מקום לעצור אותי, בין על דבר שכן עשיתי ובין על דבר שלא עשיתי. הם עלולים גם לעקוב אחרי לגלות את כתב היד ולהחרים אותו.

הסברתי לו אפוא כמיטב יכולתי את ספקותי וחששותי, והוא הבין טוב ולחש לי בתגובה: אם תיתקל כאן בצד זה של מסך הברזל בכל צרה שהיא אתה פטור מכל התחייבות, אבל אם תצליח לצאת מכאן עם כתב היד תקבל נא על עצמך בתקיעת כף את ההתחייבות הזאת. לכך הסכמתי ואת זאת הבעתי בתקיעת כף כבקשתו. אותה לחיצת יד פתחה מסע שנמשך שנים, ואשר

האזינו לתוכנית 'הפוח בכל יום' בקו השיעורים של דרשו

כל הכתבות והתוכן משודרים להאזנה מדי יום מפי הרב אברהם פוקס

077-2222-666 שלוחה 31

כשהראה ראש העיר לאדמו"ר את המקווה החדש בשיכון ה', התפעל הרבי מאוד וביקש: "אולי תסכים לחלוק עימי מזכויותיך בבנין הטהרה הזו?" תגובת ראש העיר היתה מפתיעה...

כמה שווה העולם הבא של מי שמכר את העולם הבא שלו כדי לבנות מקווה טהרה?

הנדרש, ואולם 'מעשה שטן' - לא הצלחתי להגיע לכדי שיעור סכום מינימום אפי' להתחיל במלאכה. מדוכדך ומותש נכנסתי לבית גביר אחד, שידעתי כי יש בידו לתת את כל הסכום ויותר, אולם הוא דוקא שידר אטימות וכמעט 'השליכני מעבר לחלון'...

"והנה, כשכבר היה נדמה כי כלו כל הקיצין, התעורר הלה והטיח בי: 'אם אתה תסכים לתת לי את כל העולם הבא' שלך, אסכים לתת את מלוא הסכום!"

"כהרף עין הבעתי הסכמתי המלאה. "העשיר הזדרז להגיש לי דף ועפרון. סופר מומחה נקרא מהרה וניסח 'שטר מכירה' בו הנני מוכר את העוה"ב שלי לאותו נדיב, תמורת תרומת הקמת המקווה בשיכון ה'.

"ומאז", לחש רבי יצחק מבעד למסך הדמעות, "אין לי שום זכות לעוה"ב שאוכל להתחלק בה עם מעלת כבוד תורתו".

"אדרבא", התרגש הרבי הקדוש, "חלק ב'עולם הבא' של אדם שהקדיש גם את העולם הזה שלו וגם את העולם הבא שלו בשביל להרבות הקדושה וכבוד שמים?... - דוקא לחלק בכזה 'עולם הבא' נשגב, שאפה נפשי!..."

(מאוצרו של הגאון רבי ישראל מנחם וינגרטן שליט"א ר"י ישיבת משנת שלמה)

העיר בני ברק רחשה תכונה. "צדיק בא לעיר", האדמו"ר רבי יואל מסאטמאר מבקר בשעריה. תושבי העיר מנער ועד זקן נאספו לחזות במראה, בו מלווה נשיא העיר רבי יצחק גרשטנקורן, כקטון השמשים, את הרבי הנערץ.

חלפו עברו הרבנים את כל צידי העיר המשמשת בס"ד לתורה וחסידות, ועיני הרבי נצצו משמחה.

והנה, בהראות ראש העיר לאדמו"ר את המקווה החדש בשיכון ה', התפעל מאוד ר' יואלי'ש וביקש בהכנעה: "אולי תסכים לחלוק עימי מזכויותיך בבנין הטהרה הזו?"

תגובת ר' יצחק היתה מפתיעה ומעלה גבה: עיניו נתמלאו דמעות, ובקול משתנק השיב לרבי: "איני יכול", ותיכף נאלם דומיה.

הבין הרבי כי טמון כאן דבר, ולפיכך ניסה בעדינות לברר ולהבין על מה הסערה.

ובהתחשב בכבוד הרבי גולל נשיא העיר וסיפר: "כשהתכוננו לבניית מקווה זה, התחוויר לנו, לצערנו, כי אין ולו פרוטה אחת בקופה כדי לממן מטרה נעלה זו. נחלצתי אפוא בעצמי לבוא לעזרת ה' בגבורים ודפקתי על עשרות ומאות דלתות לגייס את הסכום

רוצים לקבל את 'לקראת שבת' מדי שבוע ישירות למייל? שלח מייל ל- dirshu@dirshu.co.il

דקה מתוקה - 60 שניות מרתקות על הדף היומי

האם האחים היו צריכים לברך על יוסף "ברוך מחיה המתים"?

יבמות דף קא

למעוטי סומין

כבר רק שלא הכירוהו, וכמו שמסתפקים (עי' פסקי תשובות סי' רכ"ה) לגבי סומא שנפקחו עיניו האם צריך לברך "מחיה

יש להסתפק לאחר שאמר להם יוסף "אני יוסף", האם היו צריכים לברך עליו "ברוך מחיה המתים", שהרי סוף סוף ראוהו

הכרובים ואמר לו "אל תשלח ידך" נפשו חזרה לגופו, והתירו, וקם ועמד יצחק על רגליו, וידע יצחק שכך המתים עתידים להחיות ופתח ואמר "ברוך אתה ה' מחיה המתים". א"כ נאמר שמי שקם לתחיה מברך "מחיה המתים", נמצא שכאן יכלו לפטור בברכה זו גם את חובתם לברך על ראיית יוסף. (קב ונקי)

המתים" על מי שרואה, כי אמנם הוא ידע אך לא ראה, ובאחי יוסף הם רואים אבל לא יודעים, וק"ל. והנה במדרש רבה (צג ח) מובא שכשאמר להם יוסף "אני יוסף", פרחו נשמתן שנאמר ולא יכלו אחיו וגו', ובפרקי דרבי אליעזר (פל"א) מובא: ר' יהודה אומר כיון שהגיע החרב על צוארו פרחו ויצאה נפשו של יצחק, וכיון שהשמיע קולו מבין

077-2222-666 או *4992

קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת

החפצים בחיים - חפץ חיים יומי

האם אדם מחויב למסור את כל ממונו כדי להימנע משמיעת לשון הרע ורכילות?

הצטרפו אלינו ללימוד היומי בספר חפץ חיים

נכלל בגדר סכנת נפשות שיהיה מותר לעבור משום כך על לאו מן התורה, ואף לא לעבור על איסורים מדרבנן. וכן כתבו עוד פוסקים, שאפילו על שבות דשבות אסור לעבור משום הפסד ממון, עיי"ש הטעם.

ולענין הפסד כל ממונו כדי להימנע משמיעת לשון הרע ורכילות, שהוא לכאורה לאו שאין בו מעשה, הביא ב'עיקרי דינים' בשם הריב"ש שאף בלאו שאין בו מעשה צריך למסור כל ממונו, וכן דעת הגר"ח קנייבסקי. והוסיף ב'עיקרי דינים' שייתכן שגם להסוברים שלאו שאין בו מעשה הוא כעשה ואין מחויב למסור כל ממונו בשביל כך, יתכן שבאיסור שמיעת לשון הרע הדין שונה, וכן דעת הגר"נ קרליץ, שמסתבר שנחשב כ'קום ועשה', כיוון שעושה מעשה חיובי של שמיעה. והגר"א גניחובסקי הסתפק בזה, אולם כתב שדלעת הריב"ש הנ"ל ודאי חייב למסור את כל ממונו. ואם יחליט שאינו רוצה בשמיעת הדיבורים האסורים, לדעת ה'עיקרי דינים' מכל מקום מעמיד עצמו בסכנה שמא כן יתקבלו הדברים בלבו. ודעת הגר"נ קרליץ, שכיוון שלא ניחא ליה בשמיעת הדברים, והקבלה בלב מגיעה אליו ממילא, לא נחשב כ'קום ועשה' ואינו מחויב למסור את כל ממונו (אלא רק לדעת הריב"ש הנ"ל שגם בלאו שאין בו מעשה מחויב למסור את כל ממונו).

בסעיפים הנלמדים היום בסדר הלימוד היומי כותב ה'חפץ חיים', כי גם אם יפצירו באדם מאוד, ואפילו אביו או רבו, שיספר להם על עניין מסוים, והוא יודע שבתוך הסיפור יוכרח לבוא לידי לשון הרע, ואפילו אבק לשון הרע - אסור לו לשמוע להם.

בביאורים ומוספים שבמהדורת 'דרשו' מביאים, כי אם אמרו לו אביו או רבו שבקשתם היא לתועלת, יש שכתבו שנראה שמותר לו לסמוך עליהם, אפילו אינו יודע מהי התועלת. אכן, אם יש חשש שאם לא יפרטו את סיבת התועלת לא יאמין הנשאל שזה לתועלת, חייב המבקש לספר את סיבת התועלת, כדי שהמספר יכוון בסיפורו לתועלת - שזהו אחד התנאים להיתר לספר לשון הרע לתועלת.

עוד כותב ה'חפץ חיים', כי כמו בכל שאר לאווין, אסור לדבר לשה"ר גם במקום של הפסד, ואפילו יישאר מחוסר פרנסה. ולדוגמה, אדם שעובד אצל אנשים שאין בהם ריח תורה, ואם ישמור פיו יחזיקו אותו לשוטה ופתי ויפטרו אותו - אין זה מתיר לו לדבר לשון הרע, ומחויב לתת את כל אשר לו ולא לעבור.

בביאורים ומוספים מביאים על כך את דברי המשנ"ב (תרנ"ו סקי"ג), שאף אם יצטרך לחזר על הפתחים אי אפשר להתיר עבור זה איסורי תורה, וכן כתב לקמן ב'חפץ חיים' שפשוט לכל יודעי דת ודין, שדבר זה שאינו יכול לפרנס את בני ביתו - אינו

פירוש המושג 'חק תוכות'

ואף העברת הקולמוס שנית על גבי האות שנוצרה - אינה מכשירה את האות, משום ש'כתב על גבי כתב' אינו נחשב לכתב (ראה להלן). ופסול זה, הוא אף באופן שרק חלק קטן מהאות, כגון ה'עוקץ' של האות י', נעשה באופן של חק תוכות ולא באופן של כתיבה.

[שו"ע לב, יז, ומשנ"ב סג, סד, רסו; ביאורים ומוספים דרשו, 97]

יצירת אותיות על ידי מחיקת דיו באופן שהכתב נעשה מאליו, מכונה 'חק תוכות'. וכתיבה בצורה זו פסולה לספרי תורה, תפילין, ומזוזות, וכן למצוות נוספות הטעונות כתיבה. ולדוגמה: אם הסופר יצר ריבוע של דיו על גבי הקלף, ומחק את מרכז הריבוע, באופן שנותרה צורת האות 'ם', הריהי פסולה, משום שצורת האות לא נוצרה כדרך כתיבה, אלא על ידי מחיקה.

האם יש פסול 'חק תוכות' באות שנכתבה כהלכתה?

כהלכתה בתחילה. אולם, להלכה, יש פסול חק תוכות אף באופן זה. אלא שנחלקו הפוסקים, אם הפסול הוא מדאורייתא, כמו באות שלא נכתבה כלל כדרך כתיבה; או שהפסול הוא רק מדרבנן, כיון שהאות הנותרת לאחר המחיקה נכתבה כדרך כתיבה, ולא באופן של חק תוכות.

[ביה"ל לב, יז, ד"ה אם, וד"ה ופסול; ביאורים ומוספים דרשו, 98]

בהמשך לאמור: אות שנכתבה כהלכתה, ואחר כך נפלה טיפת דיו לתוכה, או בסמוך לה, וקלקלה את צורתה; וכגון שנפלה טיפת דיו לחלל האות ס' ומילאה אותו צד לצד, באופן שלא ניכרת צורת האות, או שנפלה טיפת דיו לחלל האות ב' וכעת היא נראית כאות פ' - יש מהראשונים שסובר, שניתן לתקנה על ידי מחיקת החלק המיותר, ואינה נפסלת משום 'חק תוכות', כיון שכבר נכתבה

כתב על גבי כתב - מה דינם של שני הכתבים?

(כגון לענין גט שנכתב באופן זה, וניתן לאשה, יש להחשיבה כגרושה לחומרא).

ויש מהאחרונים שמצדדים, כי אף כשהכתב העליון גרוע באיכותו מהכתב התחתון - כגון שהתחתון נכתב לְשִׁמָּה, והעליון נכתב שלא לְשִׁמָּה - נחשב העליון לכתב, ורק כאשר שני הכתבים שווים באיכותם, אין העליון נחשב לכתב.

[ביה"ל לב, יז, ד"ה ואינה; ביאורים ומוספים דרשו, 97, 101 ו-102; וראה משנ"ב צב]

כתב על גבי כתב אינו נחשב לכתב לענין סת"ם, והכתב העליון 'בְּטֵל' לגבי הכתב התחתון, ולכן אינו נחשב כמכוסה בכתב העליון. ואף כאשר יש בכתב העליון מעלה יתרה על פני הכתב התחתון - כגון שהתחתון לא נכתב לְשִׁמָּה והעליון נכתב לְשִׁמָּה - אין העליון נחשב לכתב, ואינו מועיל לתיקון התחתון. אולם, יש אומרים שבאופן זה נחשב הכתב העליון לכתב, או לפחות מכשיר את הכתב התחתון; ויש לחשוש לדבריהם לחומרא,

* אותיות הדבוקות זו לזו, שנדבקו בשעת הכתיבה, כלומר, שבטרם סילק הסופר את ידו מכתבת האות השנייה, נמשך קו הדיו של האות ונגע באות הראשונה - לכל הדעות יש בהן פסול 'הקף גויל'. ובמקרה שהאותיות נדבקו זו לזו לאחר הכתיבה - יש אומרים שהן פסולות רק מספק; ויש אומרים, שאף אותיות שנדבקו לאחר הכתיבה, פסולות בוודאי.

* אות שלאחר הכתיבה נוצר נקב בצמוד אליה, אין בה פסול 'היקף גויל'. אולם, שתי אותיות שלאחר כתיבתן נוצר ביניהן נקב הממלא את כל המרווח שביניהן - לדעת פוסקים רבים, דינן כדין שתי אותיות הנוגעות זו בזו, האמור לעיל. ויש חולקים.

מה שלמדנו לפני מאה ימים:

מהי הכוונה שצריך לכוון בעת הזכרת שם 'הויה'?

למעט בפסוק ראשון של קריאת שמע, שבהזכרת שם ה' שבו, יש לכוון גם את משמעות הכתיבה.

ובעת הזכרת שם ה' שגם כתיבתו היא 'אדני' - לכל הדעות אין צריך לכוון אלא שהוא 'אדון הכל'. ובעת הזכרת שם 'אלקים' יש לכוון שהשי"ת הוא 'תקיף, בעל היכולת ובעל הכוחות כולם'.

[שו"ע ה, א, ומשנ"ב ג]

שם ה' נכתב באותיות 'הויה', ונקרא 'אדני'. משמעות הקריאה היא, שהשי"ת הוא 'אדון הכל', ומשמעות הכתיבה, שהשי"ת הוא 'היה הנוה ויהיה'. לדעת השולחן ערוך, בהזכרת שם הויה בברכות ובתפילה, יש לכוון הן את משמעות הקריאה, והן את משמעות הכתיבה.

אולם, לדעת הגר"א, כשם שבכל קרי וכתוב שבתורה, אין אנו מכוונים אלא את משמעות הקריאה, כך גם בהזכרת שם ה'.

רוצים לקבל את 'לקראת שבת' מדי שבוע ישירות למייל? שלח מייל ל- dirshu@dirshu.co.il

הלוח היומי

י"ז בסיון | בשנת א' תרנ"ז, לשיטת רבי אליעזר, ביום זה נחה תיבת נח על הרי הררט

היום הוא יו"ט במגילת תענית, על שבו נכבשה מגדל צור (וי"א-מגדל שיר) ע"י מלכות בית חשמונאי. "ביה אחידת מגדל צור" בשנת א' תרנ"ז, לשיטת רבי אליעזר, ביום זה נחה תיבת נח על הרי הררט.

יארצייט:

תרל"ב: רבי אהרן ב"ר אשר פרלוב זצ"ל, מקרלין, בעל בית אהרן.

תרנ"א: רבי מאיר ב"ר שמואל זלמן ברנצקי זצ"ל, ראב"ד בריסק, סוויסלוץ' ועוד, מהדיר ספר העיטור ועוד, בעל מי השלח, הר המוריה ועוד.

תרע"ג: רבי צבי הירש ב"ר לייבל ברוידא זצ"ל, ר"י הת"ת בקלם, (חתנו של הסבא מקלם).

תש"ד: רבי משה ב"ר יוסף צבי פארהאנד זצ"ל, ממאקווא, בעל אהל משה.

תש"ז: רבי משה מרדכי ב"ר עקיבא אפרים שטעגר זצ"ל, בעל מגד שמים.

לבטוח אך ורק בה!

בנו של הסבא מקלם, רבי נחום זאב אמר: קבצן אחד דפק בביתו של גביר וקיבל נדבה מועטת. אמר לו הקבצן שמעתי שאתה מסדר לאנשים כל הצטרכותם, ומדוע לי אינך נותן? ענה לו הגביר: "הלא אתה מחזר על הפתחים, תמשיך ככה... אבל אדם שנשען רק עלי - אני חייב לתת לו.

כך גם הקב"ה, אדם שבוטח באנשים: מזה מבקש כסף, ומזה כבוד, ואומר לו הקב"ה תמשיך ככה... אך אם בוטח רק בה', אז ה' ימלא כל משאלותיו!

(בית קלם ח"ב - אמונה עמ' קכ)

נשתדל לתלות את בטחוננו רק בהשי"ת ולא בבני אדם, ובכך נזכה לשפע מאת השי"ת

* תוכנית יומית מענייני דיומא
בהגשת הרב אברהם פוקס

* מידע כולל לנבחני דרשו על מועדי
המבחנים מסלולי הלימוד ועוד

* שיעורי משניות על מסכת
שביעית לתוכנית קניין שביעית

* שיעורי משנה ברורה לפי
סדר דף היומי בהלכה

* שיעורים על הדף היומי ועל כל
הש"ס ממבחר מגידי השיעורים

* שיעורים מבוארים בעיון לביאורי
תוס' על פי סדר הדף היומי

הכל במקום אחד

קו השיעורים של 'דרשו' 4992* או 077-2222-666

לתשומת לבכם: התמונות המוצגות כאן יש עליהם זכויות יוצרים ואין להשתמש בכל שימוש שהוא ללא היתר בכתב

העלון מופץ לזיכוי הרבים, אנא הימנעו מקריאה בשעת התפילה וקריאת התורה

דרשו | רח' הקבלן 45 ירושלים | 02-5609000 | לשאלות ופניות בכל נושא: dirshu@dirshu.co.il